

Marija Brida i istraživanje hrvatske renesansne filozofije¹

Ivana SKUHALA KARASMAN
Institut za filozofiju, Zagreb

UDK: 1Brida, M.
1(497.5)(091)

DOI: 10.15291/ai.3881

PREGLEDNI ČLANAK

Primljeno: 5. siječnja 2022.

SAŽETAK

KLJUČNE RIJEČI:

Marija Brida, Juraj
Dubrovčanin, renesansna
filozofija, časopis Prilozi
za istraživanje hrvatske
filozofske baštine

Marija Brida (1912. – 1993.) jedna je od znamenitijih hrvatskih filozofkinja i sveučilišnih profesorica filozofije koja je djelovala sredinom i drugom polovicom dvadesetog stoljeća. Školovanje i djelovanje Marije Bride znakovito je za razumijevanje okolnosti i razvoja filozofije i akademskog etabliranja na našem prostoru. Na temelju njezina života i djela mogu se očitati tematske mijene i ispreplitanje osobnih interesa s utjecajima društvenih i političkih okolnosti u kojima je djelovala. U ovom članku bavim se Bridinim doprinosom hrvatskoj renesansnoj filozofskoj baštini, s posebnim naglaskom na Jurju Dubrovčaninu i njezinom intenzivnom suradnjom s časopisom Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine.

¹ Članak je rezultat istraživanja na projektu *Hrvatske filozofkinje u europskom kontekstu* koji financira Hrvatska zaklada za znanost pod šifrom HRZZ UIP-2017-05-1763.

UVOD

Od samoga pokretanja časopisa *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 1975. godine, Marija Brida bila je stalna suradnica časopisa te je ostavila značajan trag i doprinos u proučavanju hrvatske renesansne filozofske baštine. Posebice valja naglasiti njezin rad na proučavanju djela filozofa, liječnika i profesora na padovanskom sveučilištu, Jurja Dubrovčanina (druga polovica 16. stoljeća, 1622.). Ona među prvim kod nas analizira njegovo najznačajnije djelo *Peripateticae disputationes* (*Peripatetičke rasprave*) i time stvara temelje za njegovo daljnje istraživanje.

Brida se bavila i drugim hrvatskim renesansnim filozofima: Zadranima Benediktom Benkovićem (oko 1460. – 1522.) i Federikom Grisogonom (1472. – 1538.) te Franom Petrićem (1529. – 1597.). O Benkoviću je napisala knjigu koja je objavljena 1967. godine, u vrijeme kada se znalo vrlo malo o ovom filozofu i franjevcu. I prije nego što je u nas objavljen prijevod Grisogonova djela *Federici Chrisogoni nobilis ladetini artium et medicinae doctoris subtilissimi et astrologi excellentissimi de modo collegiandi, pronosticandi et curandi febres, necnon de humana felicitate ac denique de fluxu et refluxu maris, lucubrationes nuperrime in lucem edite MDXXVIII* (*Rasprava o načinu dijagnosticiranja u kolegiju, prognoziranju i liječenju groznica kao i o ljudskoj sreći i napokon o morskoj plimi i oseci netom objavljene godine 1528.*), Brida je u *Zborniku radova o Federiku Grisogonu zadarskom učenjaku (1472 – 1538)* objavila tekst „Federik Grisogono o problemu ljudskog savršenstva i sreće“ (Brida, 1975: 123–132). Objavila je dva članka o Frani Petriću u *Prilozima za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. U svom bavljenju hrvatskim renesansnim filozofima obradila je teme koje su specifične za to razdoblje (sreća, svjetlo, peripatetička filozofija, filozofija prirode) i time je stvorila plodno tlo za daljnje istraživanje renesansne filozofije u nas. Od 1971. godine bila je suradnica na projektu *Hrvatska filozofska baština* Instituta za filozofiju koji joj je dodatno omogućio bavljenje hrvatskom filozofijom

ŽIVOTOPIS

Marija Brida rođena je 20. ožujka 1912. godine u mjestu Selca na otoku Braču gdje joj je otac Vojtjeh bio liječnik. Imala je stariju sestru Helenu Gamulin-Brida (1910. – 1989.), koja je bila morska biologinja. Marija Brida

maturirala je u Ženskoj realnoj gimnaziji² u Splitu 1930. godine. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1935. godine diplomirala je filozofijsku grupu predmeta. Za vrijeme studija posebno su je se dojmila predavanja tada mladog docenta Pavla Vuk-Pavlovića (1894. – 1976.), koji joj je bio mentor pri izradi doktorskog rada. Dvije godine kasnije, 1937., na istom fakultetu doktorirala je filozofiju tezom *Život-doživljaj*. Članovi ispitnog odbora bili su: Albert Bazala (1877. – 1947.), Ramiro Bujas (1879. – 1959.) i Pavao Vuk-Pavlović. Disertacija ima četrdeset i sedam stranica i podijeljena je na sljedeća poglavlja: „Određenje pitanja“, „Nadređenost teze život“, „Nadređenost teze doživljaj“, „Poredbeno promatranje jednog i drugog stava svih teza“, „Zaključak“, „Zusammenfassung“ i „Literatura“. Disertacija je 1937. godine objavljena u Zagrebu (Brida, 1937). Prije nego što je 1961. godine počela raditi na Filozofskom fakultetu u Zadru, bila je nastavnica u školama u Križevcima, Jelsi, Splitu i Zagrebu. Na Filozofskom fakultetu u Zadru organizirala je prvo katedru, a zatim i Odsjek za filozofiju:

„Dolaskom Marije Bride u Zadar započeo je studij filozofije na Filozofskom fakultetu u Zadru, tada jedinoj dislociranoj znanstveno-nastavnoj instituciji Sveučilišta u Zagrebu. 10. listopada 1961. u zvanju docenta započinje svoj nastavni i znanstveni rad organizirajući najprije katedru, a potom Odsjek za filozofiju (danas Odjel za filozofiju Sveučilišta u Zadru) gdje je predavala povijest filozofije ostavivši neizbrisiv trag u brojnim generacijama studenata koji ju pamte ne samo kao vrsnog znalca i zaljubljenika u filozofiju, nego i iznimnu osobu“ (Tićac, 2012: 7).

Umirovljena je u zvanju redovne profesorice 30. veljače 1982. godine. Umrula je u Jelsi na otoku Hvaru 31. ožujka 1993. godine.

Objavila je pet knjiga: *Život-doživljaj* (Brida, 1937), *Benedikt Benković* (Brida, 1967), *Pavao Vuk-Pavlović: čovjek i djelo* (Brida, 1974), *Tražnja: filozofski ogleđ* (Brida, 1989) i *Misaonost Janka Polića Kamova* (Brida, 1993).

Iz *In memoriam*, koji je povodom Bridine smrti napisao Franjo Zenko, možemo zaključiti kakva je Brida bila kolegica i filozofkinja:

² Ženska realna gimnazija u Splitu započela je s radom 1. prosinca 1918. godine.

„Dugogodišnjim nastavnim radom, organiziranjem studija filozofije na Filozofskom fakultetu u Zadru, svagda jezično, literarno i reflektivno dotjeranim radovima Marija Brida si je osigurala visoko mjesto zaslužnih u hrvatskoj filozofiji i kulturi. Svojim beskompromisnih zalaganjem za slobodu, hrabrim suprotstavljanjem represiji, kolegijalnom susretljivošću i bezrezervnom dobrohotnošću, ona će nam ostati u trajnoj uspomeni kao osebujna filozofska osobnost dubokog humanističkog osvjedočenja“ (Zenko, 1993: 7).

Bridina istraživanja hrvatske renesansne filozofske baštine i suradnja s Prilozima za istraživanje hrvatske filozofske baštine

Unutar Bridinog opusa značajan dio zauzimaju tekstovi posvećeni hrvatskoj renesansnoj filozofiji, što nije čudno s obzirom na to da je bila suradnica Instituta za filozofiju koji je osnovan 1968. godine i časopisa *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*, čiji je prvi broj izašao 1975. godine. Glavni urednik *Priloga* bio je ravnatelj Instituta za filozofiju, Vladimir Filipović. U prvom broju *Priloga* Brida je objavila članak o hrvatskom renesansnom filozofu Jurju Dubrovčaninu. Bila je i suradnica na projektu *Hrvatska filozofska baština* koji se provodio na Institutu za filozofiju. U vrijeme kad je u Hrvatskoj kao dominantan filozofski smjer uspostavljen marksizam i posebice *praxis* filozofija, pojavila se svijest o potrebi sustavnog i sveobuhvatnog istraživanja nacionalne filozofske povijesti. Ove se tendencije javljaju daleko ranije u obliku zahtjeva koji izriče filozof i književnik Franjo Marković (1845. – 1914.) u svom nastupnom rektorskom govoru *Filosofijske struke pisci hrvatskoga roda s onkraj Velebita u stoljećih XV. do XVIII.:*

„[...] nego ih moramo iz svega tudjega svieta tek tražiti i pobirati, [...] onih pisaca, zaodjenutim – prema tadanjem običaju – u staro tudje ruho, podati valja nov, narodni glas: onda će tek njihov rad oživjeti, jer će onda tek moći unići u organizam duševne skupnosti narodne, onda će tek njihove misli prestati biti dissecta et disjecta membra. Nema za čovjekoljuba utješnijega i rekao bih uzvišenijega pojava no što je: nastajanje skupne duševne i radne osobnosti, nastajanje skupnoga duševno i radno ujedinjenoga organizma od individualnih pojedinaka“ (Marković, 1975: 32).

U ovom tekstu Franje Markovića nalaze se smjernice koje su vidljive kao vodilje istraživanja hrvatske filozofije u djelima Marije Brides. Kao što je već napisano, ona je suradnica *Priloga za istraživanje hrvatske filozofske baštine* od prvog broja, u kojem je objavljen njezin članak „Problemi djela Peripateticæ disputationes Jurja Dubrovčanina“ (Brida, 1975: 151–184). U tom tekstu Brida, kao jedna od prvih filozofa u nas, sustavno obrađuje Dubrovčaninovu filozofsku misao. Spomenuti članak donosi kratku, ali cjelovitu biografiju Jurja Dubrovčanina i pruža uvid u njegovo najznačajnije djelo *Peripateticæ disputationes*, koje je objavljeno u Veneciji 1614. godine. U tekstu Brida donosi prikaz osnovnih pitanja i problema peripatetičke filozofije i obrađuje neke od ključnih tema, poput definicije prirodne znanosti. Zanimljivo je kako u ovom tekstu Brida kritički pristupa Dubrovčaninovoj tezi o raznorodnosti sublunarnog i supralunarnog područja, ukazujući na njegovu uključenost u tendencije promišljanja metodoloških problema bitnih za razvoj moderne znanosti.

Svoj rad na istraživanju hrvatske filozofske prošlosti Marija Brida nastavila je kroz sljedeće godine, kontinuirano objavljujući rezultate svojih istraživanja. Već u idućem broju *Priloga* iz 1976. godine, objavljuje još jedan tekst o Jurju Dubrovčaninu „Juraj Dubrovčanin o Aristotelovu tumačenju pokretača prvog kruga“ (Brida, 1976: 135–144). Sljedeće godine objavila je članak „Juraj Dubrovčanin o peripatetičkim tumačenjima unutarnjih pokretačkih principa“ (Brida, 1977: 133–158), a zatim članak „Spor Jurja Dubrovčanina i Cesara Cremoninija o formama elemenata“ (Brida, 1978). U članku naslovljenom „Juraj Dubrovčanin o Aristotelovu tumačenju pokretača prvog kruga“ Brida donosi pregled njegova razmatranja iznesenog u osmoj peripatetičkoj raspravi *De motore primi orbis* (*O pokretaču prvog kruga*), u kojoj je tematizirao odnos prvog nepokrenutog pokretača prema prvom pokrenutom. Ovu temu Brida je smatrala važnom u povijesti ideja kao jednu od filozofskih objašnjenja kozmosa i gibanja. U članku iz 1977. godine „Juraj Dubrovčanin o peripatetičkim tumačenjima unutarnjih pokretačkih principa“ Brida je nastavila s bavljenjem Dubrovčaninovima *Peripatetičkim raspravama*. U njemu je dala prikaz Dubrovčaninova razumijevanja prostora i materije. I u narednom članku bavila se je Jurjem Dubrovčaninom. Ovog puta u fokusu je Dubrovčaninov spor s Cesareom Cremoninijem (1552. – 1631.). Spor je smješten na padovansko sveučilište na kojemu je još početkom 17. stoljeća aktualno aktivno promišljanje peripatetičke filozofije. U sklopu

tradicije, na padovanskom sveučilištu paralelno su postojale dvije katedre peripatetičke filozofije koje su se razlikovale u svojim interpretacijama. U vrijeme kada je Dubrovčanin vodio drugu katedru peripatetičke filozofije (od 1601. do svoje smrti 1622.) paralelno je djelovao i posljednji značajan predstavnik padovanske peripatetičke škole, Cesare Cremonini. Neposredan povod spora jedan je manje značajan Cremoninijev spis iz 1605. godine *De formis quattuor corporum simplicium, quae vocantur elementa* (O oblicima četiriju jednostavnih tijela koji se nazivaju elementima) i njegovi stavovi o elementima. Na ovaj spis Dubrovčanin je iste godine odgovorio svojim spisom *De formis elementorum* (O oblicima elemenata). Spor se je svodio na pitanje uloge elemenata u promjenama, postojanju suprotnosti i supstancijalnosti elemenata koji u sebi ne može sadržavati suprotnosti. Tim člankom Brida je zaokružila svoje bavljenje Dubrovčaninom.

U *Prilozima* iz 1979. godine Brida se javlja tekstom o creskom renesansnom filozofu i polihistoru Frani Petriću, „Osobitosti Petrićeva tumačenja svjetla“ (Brida, 1979). U sljedećem broju ponovno se vraća Dubrovčaninu s člankom „Juraj Dubrovčanin o principu individuacije“ (Brida, 1980: 7–49). U njemu se bavi s pet *Peripatetičkih rasprava* u kojima Dubrovčanin prihvaća učenje Aleksandra iz Afrodizije da je umna duša *forma informans* koja konstituira čovjeka u njegovu specifičnom bitku. U broju iz 1984. godine, Brida ponovo piše o Frani Petriću. Riječ je o članku „Petrićevo tumačenje duše svijeta“ (Brida, 1984). Temi renesanse filozofije vraća se posredno u broju priloga iz 1986., kroz prikaz monografije Marka Josipovića o djelu Jurja Dubrovčanina, *Il pensiero filosofico di Giorgio Raguse nell'ambito dell' tardo aristotelismo* (Filozofska misao Georgiusa Raguseiusa u kontekstu kasnog aristotelizma) (Brida, 1986). U tom prikazu zaključila je: „[s]matram da bi bilo umjesno ovaj interesantan i vrijedan istraživački rad učiniti pristupačnim našoj javnosti“ (Brida, 1986: 241). I, doista, knjiga je pod naslovom *Filozofijska misao Georgiusa Raguseiusa* objavljena 1993. godine. Iz prikaza Josipovićeve knjige može se saznati i stav koji je Brida imala spram filozofa čija imena i prezimena nisu utvrđena, kao što je i slučaj s Jurjem Dubrovčaninom. O tome je napisala: „[...] mislim da je najbolje primjenjivati ime i prezime koje sam autor stavlja u naslov svojih objavljenih spisa (ako postoje)“ (Brida, 1986: 241). Takvi problemi i dileme česti su kod istraživača srednjovjekovne i renesansne filozofske baštine i, kao što vidimo, nisu mimoišli ni Bridu. Ona je u svojim tekstovima koristila ime Juraj Dubrovčanin zato što je u domaćoj literaturi, koja se bavila ovim filozofom,

prevladavao ovaj oblik njegova imena.

Osim temama iz hrvatske renesansne filozofske prošlosti, Marija Brida bavila se i autorima i sveučilišnim profesorima filozofije koji su djelovali tijekom 20. stoljeća. Tijekom osamdesetih pojavljuje se s tri teksta objavljena u *Prilozi-ma*, koji su posvećeni filozofskoj misli njezinog profesora Pavla Vuka-Pavlovića (Brida, 1986, 1987, 1989), filozofskoj terminologiji i Albertu Bazali (Brida, 1988) te jednim tekstom posvećenim Vladimiru Filipoviću (1985).

Na temelju Bridine bibliografije može se uočiti nekoliko tematskih cjelina kojima se bavila veći dio svog akademskog života. U prvom dijelu, za vrijeme studija i obrane disertacije, interes je bio usmjeren na pitanja vezana uz ljudski život i subjektivne aspekte doživljaja svijeta. To je prije svega okrunjeno disertacijom *Život-doživljaj* iz 1937. godine, no bit će kao potka prisutno kroz cjelokupno Bridino djelo. Druga značajna tema kojom se bavila bila je filozofija njezinoga mentora Pavla Vuka-Pavlovića, ali i drugih suvremenika filozofa, poput Vladimira Filipovića. Treći tematski dio odnosi se na izučavanje hrvatske filozofske prošlosti, prije svega okosnica su u tome renesansni filozofi. Tako će Brida u svojim istraživanjima obraditi djelo Jurja Dubrovčanina, Frane Petrića, Benka Benkovića i Federika Grisogona. Bridin interes i prožetost cjelokupnog djelovanja jednom zajedničkom temom prikazao je Vladimir Filipović sljedećim riječima:

„Filozofska usmjerenost B.[ride] usredotočena je na teoretsko zahvaćanje onoga doživljajnog sloja u kojemu se da naslutiti izvorni smisao čovjekova bitka te na pojmovno diferenciranje toga sloja od drugih fenomenalnih sklopova koji u odnosu spram njega prolaze kroz širok raspon mogućih antiteza, od antagonističkog poništavanja do medijacije stvaralačkog izražaja. Već u svojoj disertaciji B. razmatra ekvivokacije koje izviru iz methodske nediferenciranosti vrijednosno neutralna biotičkog tijeka i aksiološki osmišljenih doživljajnih fenomena. Antiteza priroda-tehnika s jedne strane, i dubinski doživljajni smisao s druge, prisutna je i u kasnijim Bridinim raspravama, gdje kroz dinamičnu cjelovitost te antiteze tumači dijalektiku čovjekove prakse. U oblikovanju njezinih nazora vidljiv je utjecaj B. de Spinoze, F. Nietzschea, H. Bergsona i E. Husserla, a osobito Vuk-Pavlovićeva tumačenja doživljaja i Marxova tumačenja prakse. Monografija o filozofskom

opusu P. Vuka-Pavlovića povezuje tu granu Bridina filozofskog izbora s njezinim istraživanjima hrvatske filozofske baštine, koju je učinila pristupačnom javnosti obradivši neke dosad nedovoljno poznate cjeline (Benedikt Benković, Juraj Dubrovčanin)“ (Filipović, <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2808>).

Unutar renesansne filozofije Brida se bavila, kako je već spomenuto, nekolicinom filozofa: Jurjem Dubrovčaninom, Franom Petrićem, Benediktom Benkovićem i Federikom Grisogonom. Njezin je rad značajan utoliko što donosi prve cjelovite uvide u njihova djela i filozofsku misao te ih time uvodi u korpus hrvatske filozofske baštine. U ovom članku sam se bavila prije svega Bridinim tekstovima u kojima je obradila Jurja Dubrovčanina. Upravo je na primjeru komentara i analiza koje je provela na Dubrovčaninovu djelu *Peripateticae disputationes* vidljiv njen *credo* u istraživanju renesansne filozofije koji bi se mogao postaviti kao mješavina hegelijanskog i suvremenog pristupa filozofskoj povijesti. Mada sam stav nije direktno postavljen u obliku programa kojim se pristupa renesansnim filozofima, vidljivo je kako Brida renesansnu filozofiju ipak promatra u kontekstu njezina doprinosa razvoju kasnije filozofije i otvaranju nekih tema kojima se otvara put novovjekovnoj znanosti.

ZAKLJUČAK

Pri Bridinoj obradi djela hrvatskih renesansnih filozofa vidljiva je višeslojnost pristupa koja proizlazi iz njezina filozofskog habitusa. S jedne strane, Brida je svjesna razvoja i dosega novovjekovne misli i znanosti te gotovo u svim svojim tekstovima ukazuje na postojanje ili nepostojanje doprinosa pojedinih filozofa u razvoju onoga što kasnije slijedi. Na neki bi se način moglo konstatirati kako je kod Bride prisutan stav prema kojemu se pojedina etapa promišlja i valorizira kroz doprinos u razvoju kasnijih etapa, gdje se hegelijanski često renesansa vidi kao nezanimljivo razdoblje s vrlo malim doprinosom razvoju suvremene filozofije ili znanosti. Brida u kontekstu takovog stava ne propušta prepoznati kako su pojedini stavovi i rasprave ipak doprinijele razvoju kasnijih znanstvenih koncepata, bilo direktno, bilo indirektno. Tako na jednom mjestu kaže:

„Na prvi se pogled čini da je persistiranje aristotelovskih misaonih oblika na nekim univerzitetima, osobito na padovanskom i pariškom, u vremenu kada su se već javljali znakovi i počeli stvarati uvjeti za razvoj nove egzaktne znanosti značilo čisti balast koji treba što prije ukloniti. Ima doduše istine u tome, no ako pozornije razmotrimo situaciju, vidimo da se pretežno platonistički usmjeren duh mlade novovjekove znanosti s mnogo originalnosti sintetizira s takvim aristotelovskim tendencijama. Najuspješnija takva sinteza bez sumnje je ostvarena u okamizmu [...] dok se s jedne strane usredotočuje na logičke i terminološke probleme, istovremeno potiče istraživanje prirode (kojima anticipira neka kasnija otkrića)“ (Brida, 1978: 39).

Dalje u navedenom tekstu, smješta u kontekst tog renesansnog doprinosa razvoju novovjekovne znanosti padovansku peripatetičku školu, na temelju čega je vidljivo kako i posrednost utjecaja biva valorizirana kao relevantna za kasniji razvoj egzaktne znanosti: „Padovanska peripatetička škola nije doduše presudno utjecala na razvoj evropske misaonosti, no ne da se poreći njezin pozitivan prinos, i to, u neposrednom smislu, izvjestan utjecaj na Galileja [...]“ (Brida, 1978: 39).

Za Bridu renesansa je razdoblje u povijesti ideja koje je donijelo zanimljive i originalne doprinose nekim važnim idejama. Element u kojem je vidljiva važnost renesansne filozofije jest ostvarenje kulturnog identiteta nacionalne filozofije, koji se pojavio kao ideja koju nalazi velikim dijelom u osnovi programa istraživanja nacionalne filozofije od kraja 19. stoljeća do osnutka Instituta za filozofiju 1967. godine i u časopisu *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 1975. godine.

LITERATURA

- BORŠIĆ, L., SKUHALA KARASMAN, I. (2016). Brida, Marija. U: Luka Boršić, Ivana Skuhala Karasman (ur.). *Naše žene: Leksikon znamenitih žena Hrvatske od X. do XX. stoljeća*. (23). Zagreb: Naklada Jurčić.
- BRIDA, M. (2012). U Stipe Kutleša (ur.), *Filozofski leksikon*. (148). Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.
- BRIDA, M. (1937). *Život-doživljaj*. Zagreb: Tiskara Merkantile.
- BRIDA, M. (1967). *Benedikt Benković*. Beograd: Institut društvenih nauka.
- BRIDA, M. (1974). *Pavao Vuk-Pavlović: čovjek i djelo*. Zagreb: Institut za filozofiju Sveučilišta u Zagrebu.
- BRIDA, M. (1993). *Misaonost Janka Polića Kamova*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
- BRIDA, M. (1975). Problemi djela *Peripateticae disputationes* Jurja Dubrovčanina, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. 1–2 (1): 151–184.
- BRIDA, M. (1976). Juraj Dubrovčanin o Aristotelovu tumačenju pokretača prvog kruga, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. 3–4 (1–2): 135–144.
- BRIDA, M. (1977). Juraj Dubrovčanin o peripatetičkim tumačenjima unutarnjih pokretačkih principa, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. 5–6 (1–2): 133–158.
- BRIDA, M. (1978). Spor Jurja Dubrovčanina i Cesara Cremoninija o forma elemenata, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. 7–8 (1–2): 39–83.
- BRIDA, M. (1979). Osobitosti Petrićeva tumačenja svjetla, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. 9–10 (1–2): 169–192.
- BRIDA, M. (1980). Juraj Dubrovčanin o principu individuacije, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. 11–12 (1–2): 7–49.
- BRIDA, M. (1984). Petrićevo tumačenje duše svijet, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. 19–20 (1–2): 25–37.
- BRIDA, M. (1985). Ozbiljavanje smisla filosofije u ponašanju Vladimira Filipovića, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. 21–22 (1–2): 155–161.
- BRIDA, M. (1986). Marko Josipović, *Il pensiero filosofico di Giorgio Raguse nell'ambito dell' tardo aristotelismo padovano* — studia Universitatis s. Thomae in Urbe, 26 — Massimo, Milano 1985, str. 208, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. 23–24 (1–2): 239–247.

- BRIDA, M. (1986). Etički problemi u filozofiji Pavla Vuka-Pavlovića, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. 23–24 (1–2): 3–13.
- BRIDA, M. (1987). Spozajni problemi u filozofiji Pavla Vuka-Pavlovića, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. 25–26 (1–2): 101–117.
- BRIDA, M. (1988). Naša filozofska terminologija na prijelomu stoljeća i Bazalin udio, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. 27–28 (1–2): 159–164.
- BRIDA, M. (1989). Predmetnost u Vuk-Pavlovićevoj filozofiji, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. 29–30 (1–2): 175–185.
- FILIPOVIĆ, V. Marija Brida, *Hrvatski biografski leksikon*, <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2808>.
- MARKOVIĆ, F. (1975). Filozofijske struke pisci hrvatskoga roda s onkraj Velebita u stoljećih XV. do XVIII. (pristupna rektorska besjeda Franje Markovića); Govor nastupajućeg rektora dr. Franje pl. Markovića, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. 1–2 (1): 16–39.
- TIĆAC, I. (2013). *Marija Brida – Filozofkinja slobode*. Split: Naklada Bošković.
- ZENKO, F. (1993). In memoriam. Marija Brida – filozofkinja humanističkog osvjetloćenja (1912. – 1993), *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*. 37–38 (1–2): 5–7.

MARIJA BRIDA AND THE RESEARCH OF CROATIAN RENAISSANCE PHILOSOPHY

Ivana SKUHALA KARASMAN

Institute of Philosophy, Zagreb

ABSTRACT

KEYWORDS:

*Marija Brida, Juraj
Dubrovčanin, Renaissance
Philosophy, journal
Contributions to the
Research of Croatian
Philosophical Heritage*

Marija Brida (1912 – 1993) is one of the most famous Croatian women philosophers and university professors of philosophy who worked in the middle and second half of the twentieth century. The education and work of Marija Brida is significant for understanding the circumstances and development of philosophy and academic establishment in our area. Furthermore, based on her life and work, thematic changes and the intertwining of personal interests with the influences of the social and political circumstances in which she worked can be read. In this article, I deal with Brida's contribution to Croatian Renaissance philosophical heritage, with special emphasis on Juraj Dubrovčanin, and her intensive collaboration with the journal Contributions to the Research of Croatian Philosophical Heritage.